

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" marta numurā 2
- Pieteikšanās platību maksājumiem – no 11. aprīļa .. 2
- Maldoties nodokļu labirintos 4
- Ekonomiskie rādītāji UIN aprēķinam. 5
- Ar sezonas laukstrādnieka nodokli – darba devējam mazāks nodokļu slogs 5
- Bruto seguma aprēķini lauksaimniecībā par 2017. gadu. 6
- Piesardzības pasākumu plāns bioloģiskajā lauksaimniecībā. 7

- Dēstu laiks ir klāt. . 8
- Bizness nākotnei – ar oliņām un gardēžu visticām 10
- Ja nav pieejami stādi, var izmantot mežņus 12
- EK ļauj apvienoties "Monsanto" un "Bayer" 13
- Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2018. gada maijā 14
- Kokneses novada "Rīta putns" audzē paipalas 15

Foto: Ieva Rudzutaka

AKTUALITĀTES

Konkursa "Laukiem būt!" uzvarētāji (no kreisās): Velga Sermule no Rēzeknes, Aija Zīmele no Preiļiem, Artūrs Dumbris no Tukuma un Sintija Elste no Cēsīm kopā ar LLKC valdes priekšsēdētāju Mārtiņu Cimermani un LLKC Lauku attīstības nodaļas vadītāju Elinu Ozolu

ZINĀMI KONKURSA "LAUKIEM BŪT!" 2018. GADA UZVARĒTĀJI

Idejām piepildīts un sirsnīgā sacensības garā aizvadīts konkursa "Laukiem būt!" fināls. Uzvaras laurus konkursā, ko jau sesto gadu rīko LLKC, šoreiz plūca jaunieši no Latgales, Vidzemes un Zemgales.

Konkursā "Laukiem būt!" pirmo vietu un galveno balvu 2400 eiro šogad ieguva: kategorijā "Lauksaimniecības produkcijas pievienotās vērtības radīšana (tai skaitā mājražošana un maza apjoma pārtikas pārstrāde)" – **Velga Sermule no Rēzeknes** ar

mājas kārumiem "Cukurella"; kategorijā "Nelauksaimniecības nozare (ražošana)" – **Aija Zīmele no Preiļiem** ar attīstošām un radošām rotaļlietām ar stāstu; kategorijā "Nelauksaimniecības nozare (pakalpojumi)" – **Artūrs Dumbris no Tukuma** ar ideju par radošu mūzikas darbnīcu; kategorijā "Lauksaimniecība" – **Sintija Elste no Cēsīm** ar mikrodārzeni, zaļumu un ēdamo puķu piedāvājumu restorāniem.

Taču arī citu jauniešu idejas žūrijai šķita pievilcīgas un attīstāmas. Piemēram, Guntis Mežals no

Balviem ar ideju par bišu saimju pavairošanu un biškopības produktu ražošanu ieguva otro vietu. "Man patīk strādāt ar bitēm. Man patīk dzīvot laukos, un domāju, ka savu ieceri īstenošu. Tas nebūs grūti – mēs esam septiņi brāļi un māsa. Brāļi palīdzēs stropus nest un fizisko darbu darīt, bet māsa – sakārtot finanses," pārliecināti stāsta Guntis. Taču ar šo viņa ieceres nebeidzas. Tūristu piesaistei ir padomā arī stikla bišu stropa iegāde, bišu muzeja un relaksējošas bišu gultas izveide.

► 3. lpp.

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIŠ" MARTA NUMURĀ

Kādi darbi darāmi, lai gaļas lopu nozare Latvijā attīstītos veiksmīgi, un apmierināti būtu gan zemnieki, gan pircēji? Par šo tēmu žurnāla marta numurā izsakās Miesnieku un gaļas tirgotāju savstarpējās atbalsta biedrības pārstāvji.

Biedrības vadītāja Iveta Stūrmane norāda, ka augstāko cenu par dzīvnieku var saņemt tikai tad, ja tiek piedāvāta maksimāli augstas kvalitātes prece, un kvalitāte rodas pie zemniekiem.

Saimnieku pieredzes aprakstos lūkojam, kā klājas jaunajiem laukos. Viens no viņiem ir Jānis Ločmelis juniors, kurš kopā ar brāli Robertu saimnieko Kocēnu novada "Mazdzērvītēs". Saimniecībai gruntīgus pamatus licis Jānis Ločmelis seniors, kurš šobrīd ir "Latvijas Steiku kluba" prezidents. Dēli Jānis un Roberts veiksmīgi tālāk attīsta piena lopkopības nozari pirms pieciem gadiem uzceltajā lopkopības kompleksā "Vectilgaļi", kurā ir 280 slaucamās govīs, tostarp govīs Bēne, kura ir starp mūža ražīgākajām rekordistēm Latvijā. Turpat arī stāsts par Vecpiebalgas novada SIA "Cimbuļi" saimnieku Kristapu Driķi, kurš pirmais un pagaidām vienīgais Latvijā izkopj

Ile de France šķirnes aitu ganāmpulku.

Žurnālā arī stāsti par jauniešiem, kuri atgriezušies Latvijā pēc vairāku gadu pieredzes uzkrāšanas darbos citās valstīs. Bioloģiski sertificētās z/s "Priedītes" Limbažu novadā saimniece Zane Magone, atgriežoties Latvijā no Anglijas, uzsākusi Īru tinkeru šķirnes zirgu audzēšanu. Savukārt saimniecības "Dabas garša" īpašnieki, brālis un māsa Ivars un Dace Sirmie, uz Latviju atvilinājuši arī Daces draugu Tomasu Šārpju, lai Odzienā kopīgi veidotu permakultūras saimniecību un audzētu *Dominant* un *Breses* šķirnes vistas.

Profesionālo rakstu sadaļā aicinām iepazīties ar LLKC Lopkopības nodaļas vadītājas un žurnāla nozaru redaktora Silvijas Dreijeres pēc Lauksaimniecības datu centra datiem sagatavoto informāciju par ganāmpulkiem ar labākajiem govju ilgmūžības rādītājiem un govīm – rekordistēm, kas mūžā saražājušas vairāk par 100 t piena. Turpat arī ekspertes skaidrojums, kāda skābbarība der govīm.

Gaļas lopu audzētājiem iesakām izlasīt LLKC Lopkopības kompetenču centra vadītājas Anitas Siliņas izvērtējumu par gaļas lopu nozares attīstību 2017. gadā.

Putnkopjiem noderēs Latvijas Olu ražotāju asociācijas pārstāves Annas Ērlihas padomi dējējvistu barošanā. Savukārt zirgaudzētājiem iesakām veterinārārstes Aijas Pavlovskas padomus par to, kā ārstēt sprēgas uz zirga kājām.

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvian Meat Production" iespējams abonēt VAS "Latvian Meat" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvian Meat" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.pasts.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2018_gads/

Žurnālu var iegādāties arī LLKC Ozolniekos.

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

PIETEIKŠANĀS PLATĪBU MAKSĀJUMIEM – NO 11. APRĪĻA

No 11. aprīļa līdz 22. maijam lauksaimnieki var pieteikties platību maksājumiem, iesniedzot Vienoto iesniegumu.

Līdz 22. maijam Vienotais iesniegums elektroniski jāiesniedz Lauku atbalsta dienesta Elektroniskajā pieteikšanās sistēmā (EPS). Pēdējā diena, kad atbalsta maksājumiem varēs pieteikties ar kavējuma sankciju, ir 15. jūnijs. Jāņem vērā, ka par katru nokavēto darba dienu atbalsta apmēram tiks piemērots 1% samazinājums.

Arī šogad LAD platību maksājumu iesniegumu pieņemšanas laikā organizē klātienē konsultācijas daudzos pagastu centros, lai palīdzētu klientiem aizpildīt pieteikumus elektroniski. Lauksaimniekiem bez maksas būs iespēja iesniegt pieteikumus gan minēto konsultāciju laikā, gan arī, apmeklējot LAD klientu

apkalpošanas centrus. Informāciju par klātienē konsultāciju laikiem un norises vietām var lasīt LAD mājaslapā.

Atbalstu platībmaksājumu pieteikumu sagatavošanā sniegs arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs. LLKC konsultante augkopībā **Ilze Skudra**: "Konsultācijas un praktisku palīdzību platību maksājumu pieteikumu sagatavošanā un elektroniskā iesniegšanā LAD Elektroniskajā pieteikšanās sistēmā (EPS) sniedz LLKC 125 sertificēti konsultanti visos Latvijas novados. Konsultanti sniedz informāciju gan tiem, kuri vēlas uzsākt platībmaksājumu atbalsta saņemšanu, gan arī jau pastāvīgiem platību maksājumu atbalsta saņēmējiem. Lauku konsultāciju birojos var iegūt informāciju gan par atbalsta veidiem, gan par prasībām, kas jāievēro, piesakoties uz konkrētu atbalsta veidu, gan arī kon-

sultanti, izvērtējot saimniecības sējumu struktūru, palīdzēs precizēt saimniecības atbilstību zaļināšanas prasībām. Tiem lauksaimniekiem, kuriem trūkst zināšanu darbā ar elektronisko pieteikšanās sistēmu, konsultanti, noslēdzot vienošanos par maksu, varēs palīdzēt pieteikties uz platībmaksājumu atbalstu. Informāciju par konsultantiem var iegūt LLKC mājaslapā (new.llkc.lv)."

Nosacījumus katra konkrētā atbalsta veida saņemšanai 2018. gadā var lasīt LAD mājaslapas sadaļā "Rokasgrāmatas un veidlapas". Jautājumu un neskaidrību gadījumos lauksaimnieki var saņemt konsultācijas jebkurā LAD klientu apkalpošanas centrā klātienē, rakstot e-pastu: klienti@lad.gov.lv vai, zvanot uz informatīvo tālruni: 67095000.

Ziņu sagatavoja **Dace Millere**, izmantojot LAD informāciju

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

Foto: Ieva Rudzuteka

1. lpp.

“Nez vai tas būs maksas pakalpojums,” domīgi saka Guntis, “man jau pietiks ar samaksu par nopirkto medus burku.”

Savukārt Linda Pastare no Balviem domā par savu novadnieku saturīga laika pavadīšanas iespējām. “Mūsu apkaimē līdz šim bija pieejams tikai paintbols. Taču mammām, kas to izvēlējās savu bērnu ballītēm, nepatika daudzie zilu mi, kas palika pēc tam. Tā nonācu līdz paintbola līdziniekam – lāzertagam, kad šaušana notiek ar lāzergaismiņu, un nav nekāda traumatisma. Turklāt tuvākās lāzertaga spēles iespējas bija vien Valmierā un Sventē, kas ir teju 100 kilometru attālumā,” biznesa idejas izvēli pamato Linda. Jauniete jau ir sākusi sadarbību ar šmakovkas dedzinātavu, netālu ir arī Hitlera bunkuri pie Malnavas muižas – šāds salikums ļauj uzrunāt, piemēram, vecpuišu un vecmeitu ballīšu rīkotājus, aicinot savam pasākumam to izmantot kā sava veida odziņu.

Tikmēr Linda Viļumsone no Limbažiem izvēlējusies izaicinājumu – veidot dārzu no peonijām, puķuzirņiem un rudzupuķēm, grieztos ziedus piedāvājot kāzu svinību, restorānu un viesnīcu interjera, kā arī citu svinību noformēšanai. “Mans sapnis ir triju gadu laikā ierīkot krāšņu dārzu viena hektāra platībā, lai peonijas, puķuzirņi un rudzupuķes būtu pieejami no maija līdz oktobrim. Ideālā variantā – visu gadu. Lai šo

mērķi sasniegtu, esmu apzinājusī ASV pieredzi ziemas siltumnīcu izveidē. Tomēr grieztie ziedi nebūs vienīgais, ko piedāvāšu, – smaržīgajā puķu ziedēšanas laikā aicināšu pie sevis dažādu noņemtu rīkotājus, mākslinieku plenērus u. c. Ja nu pēkšņi peonijas vairs nebūs modē, tas nekas, – jau tagad izmēģinu to izmantošanu dažādu kosmētikas līdzekļu radīšanā. Idejas, ko ar ziediem iesākt, man ir gana,” atklāj Linda.

Pārējie konkursa “Laukiem būt!” dalībnieki sarindojās šādi:

Lauksaimniecības produkcijas pievienotās vērtības radīšana (tai skaitā mājražošana un maza apjoma pārtikas pārstrāde): 2. vieta. Gaļas pārstrāde, Ieva Knupke, Kuldīga; 3. vieta. Zāļu tējas vizuāli pievilcīgā un ērtā iepakojumā, Marika Redoviča, Liepāja; 4. vieta. Veselīgu un dabai draudzīgu ogu, augļu un dārzeņu konservu ražošana, Anna Kricka, Kuldīga (piedalās deleģēts pārstāvis Ilona Kricka).

Nelauksaimniecības nozare (ražošana): 2. vieta. Ūdenssporta apģērba līnija “SonchoPoncho”, Alise Krūmiņa, Talsi; 3. vieta. Bērnu masku un kostīmu tirdzniecība ar nomas iespējām, Ilze Pečule, Talsi; 4. vieta. Kapu dizaina priekšmeti, Mairita Elksne, Aizkraukle.

Nelauksaimniecības nozare (pakalpojumi): 2. vieta. Spēle “LaserTag Latgale” (paintbola līdziniece), Linda Pastare, Ludza; 3. vieta. Mākslinieciskā apstrāde sietspiedes tehnikā, Ilva

Lejiņa, Aizkraukle; 4. vieta. Foto pakalpojumi studijā un brīvā dabā, Anija Jace, Madona.

Lauksaimniecības kategorija: 2. vieta. Bišu saimju pavairošana un biškopības produktu ražošana, Guntis Mežals, Balvi; 3. vieta. Vistkopības saimniecības attīstība. Vistas uz nomu, Laura Keiša, Cēsis; 4. vieta. Dārza burvība priekam! – ziedu audzēšana, Linda Viļumsone, Limbaži.

Konkursa finālā otrās vietas ieguvējam piešķir 1400 eiro, trešās – 1000 eiro, bet ceturtās vietas ieguvēji saņem 100 eiro naudas balvu katrs.

Idejas biznesam laukos tiešām ir krāšņas. Tādēļ aicinām ikvienu jauniešu, kurš vēl šaubās par savas idejas dzīvotspēju, sekot līdzi informācijai LLKC mājaslapā www.llkc.lv par to, kad rudens pusē notiks “Laukiem būt!” informatīvā diena, kurā mūsu speciālisti palīdzēs saprast, ko iesākt ar savu ieceri. Ja lemsiet, ka vēlaties to turpināt, sev tuvākajā LLKC birojā meklējiet informāciju par nedēļu ilgajām mācībām, kuru laikā zinošu pasniedzēju vadībā varēsiet izstrādāt savu biznesa plānu un pēc tam lemt, vai startēt ar to “Laukiem būt!” noslēguma konkursā un tikt pie naudas balvas ieceres īstenošanai!

Ilze Rūtenberga-Bērziņa,
LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

“LAUKU LAPU” IESPĒJAMS ARĪ ABONĒT

Ja vēlaties “Lauku Lapa” saņemt mājās vai birojā, izdevumu iespējams abonēt tikai par piegādes cenu gan pasta nodaļās, gan “Latvijas Pasta” interneta mājaslapā: <https://abone.pasts.lv/lv/katalogs/>.
Abonēšanas indekss – 1163.

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

MALDOTIES NODOKĻU LABIRINTOS

Daudzi šobrīd jūtas apjukuši nodokļu labirintos. Jā, šogad izmaiņas likumos tiešām nav viegli izprotamas, turklāt tajos vēl ir daudz neskaidrību un nepilnību. Visvairāk problēmu rodas tiem, kuri paši nelasa likumus (tā nūdien nav tā interesantākā lasāmviela cilvēkam, kas nav nodokļu konsultants) un nesaprot, kā tie ir veidoti un uz ko tie attiecas. Tiek saklausītas atsevišķas frāzes, un rezultātā vērojama pavisam greiza izpratne.

Mēģināšu izgaismot dažas lietas, lai mazliet atvieglotu dzīvi, bet skaidrs ir viens, – ne es, ne kāds cits nespēs īsi uzrakstīt vai pateikt visu, kas būtu jāievēro. It sevišķi šogad, kad ir tik būtiskas izmaiņas. Tāpēc noteikti iesaku, lai nepienāktu situācija, ka esat nepareizi ko izdarījuši neizpratnes dēļ, meklēt palīdzību konsultācijās, **vislabāk, rakstot vai zvanot uz Valsts ieņēmumu dienestu (VID) – tālr. 67120000**, un turklāt vairākas reizes, sazinoties ar dažādiem konsultantiem. Vēl labāk – pārbaudīt sniegto atbildi, izlasot pašiem likumā internetā (jāprasa, lai konsultants pasaka, kur tas rakstīts). Jāatceras – ja kaut kas nav pietiekami skaidri likumā rakstīts, tad **vienīgais drošais veids**, lai iegūtu oficiālu atbildi, kā rīkoties neskaidrā situācijā, ir **rakstīt VID speciālu uzzīni** (var caur EDS, bet jāievēro uzziņas noformējuma noteikumi, ko jāprasa VID, ja nav skaidrs), nevis vienkāršu e-pastu vai telefoniski. Noteikti jāizmanto iespējas apmeklēt **bezmaksas seminārus**, kurus organizē VID vai arī mūsu, LLKC, biroji. Mūsdienās bez tā nekādi nav iespējams veiksmīgi darboties. Lai cik daudz darbu būtu laukos, un nav laika lasīt vai apmeklēt seminārus, – ir jārod risinājums. Ideāli būtu grāmatvedību uzticēt kādam profesionālim, nevis zaudēt savu dārgo

laiku, “buroties” likumos. Labāk šo laiku izlietot, domājot, kā uzlabot saimniekošanu un vairost ieņēmumus. Mans personīgais viedoklis, kas balstās uz praksē pieredzēto: ja grāmatvedību kārtos pats īpašnieks vai cits cilvēks, kurš nav profesionāls grāmatvedis, kļūdas ir neizbēgamas, jo uzskaitē ir sarežģīta un tagad kļuvusi vēl sarežģītāka. Turpmāk izgaismošu dažus nesaprastus un pārprastus jautājumus.

Maldi attiecībā uz 80% ierobežojumu

Vajadzētu paturēt prātā kādu faktu – normas, kas attiecas uz vienu nodokli, parasti neattiecas uz citu nodokli. Nevajadzētu jaukt kopā informāciju par dažādiem nodokļiem. Katra nodokļa piemērošanu regulē atsevišķi katram nodoklim izveidots likums. Piemēram,

Nodokļu piemērošanu regulē atsevišķi katram nodoklim izveidots likums

daudzi šobrīd domā, ka 80% ierobežojums **iedzīvotāju ienākuma nodokļa** (IIN) likumā 11. panta 3.1.punktā: “ar saimniecisko darbību saistītie izdevumi tiek piemēroti apmērā, kas nepārsniedz 80 procentus no fiziskās personas kopējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem”, attiecas arī uz valsts sociālās apdrošināšanas obligātājam iemaksām (VSAOI) pašnodarbinātajam, vai arī uz pievienotās vērtības (PVN) nodokli. Tas ir, cilvēki domā, ka, aprēķinot VSAOI, izdevumus var likt tikai 80% no ieņēmumiem, un, aizpildot PVN

žurnālu, uzrāda tikai 80% no pirkuma summas. **Bet tā nav!**

Patiesība par 80% ierobežojumu

PVN žurnālā visas summas jāuzrāda tāpat, kā to esam darījuši agrāk, neņemot vērā šo 80% ierobežojumu. Arī VSAOI aprēķinot, izdevumus ņem vērā pilnā apmērā, nepiemērojot tiem 80% ierobežojumus, – tas noteikts likuma par VSAOI 14. panta 22. daļā. Tātad 80% ierobežojums attiecas **tikai** uz IIN nodokļa aprēķinu.

Otrs neizprastais jautājums, – kā aizpildīt “Saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu žurnālu” (SD žurnāls). Vai katrs izdevums tajā jāieraksta, piemērojot 80%? Ja tas būtu jādara, tas nūdien būtu nenormāls slogs uzņēmējiem, kas nesaskan ar pausto nostāju, ka “vienkāršajai uzskaitēi” jābūt vienkāršai. Par laimi, SD žurnālā izdevumi jāraksta pilnā apmērā (tomēr, ievērojot ierobežojumus attiecībā uz izdevumiem, kurus neizmanto saimniecībā 100%), tāpat kā līdz šim, nepiemērojot 80% ierobežojumu. Padomājot loģiski, – kur tiek ņemti dati VSAOI aprēķinam? No SD žurnāla. VSAOI aprēķinam nav 80% ierobežojuma.

Kad lai piemēro 80% ierobežojumu? Tikai, gatavojot gada ienākuma deklarāciju par 2018. un turpmākajiem gadiem, izmantojot izdevumu precizēšanas tabulas. Tātad – gadam beidzoties. Kā to darīt, – rakstīsim nākamgad, tuvojoties deklarācijas iesniegšanas termiņam. **■**

Anda SKADINA,
LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas grāmatvedības konsultante
e-pasts: anda.skadina@llkc.lv
tālr. 63050226

Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kartes var iegādāties internetā: makskeresanaskarte.lv.

Izplatītājs: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, tālr. 29460886.

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

EKONOMISKIE RĀDĪTĀJI UN APRĒĶINAM

Valsts ieņēmumu dienests informē, ka uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanas vajadzībām par 2017. taksācijas gadu ir piemērojami šādi rādītāji:

1. Taksācijas periodā iekšzemes nefinanšu uzņēmumiem izsniegto kredītu gada vidējā svērtā procentu likme

(likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 6.4. panta pirmās daļas piemērošanas vajadzībām):

1.1. Euro 2,64%;

1.2. Ārvalstu valūtās 7,3%.

Likmju noteikšanai izmantojama Latvijas Bankas publicētā informācija <https://www.bank.lv/statistika/dati-statistika/procentu-likmju-statistikas-raditaji/procentu-likmes-nodoklu-aprekinam>.

Kā arī procentu likmes noteikšanai nodokļa maksātājiem ar taksācijas perioda ilgumu īsāku par 12 mēnešiem ir izmantojama informācija, kas publicēta Latvijas Bankas mājaslapā: <https://www.bank.lv/statistika/dati-statistika/procentu-likmju-statistikas-raditaji/procentu-likmes-nodoklu-aprekinam>

No VID informatīvajiem materiāliem

AR SEZONAS LAUKSTRĀDNIEKA NODOKLI – DARBA DEVĒJAM MAZĀKS NODOKĻU SLOGS

Zemkopības ministrija atgādina, ka augļu, ogu un dārzeņu, tai skaitā kartupeļu audzētāji var darbiniekiem piemērot īpašo sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa režīmu, tādējādi nozīmīgi samazinot darbaspēka nodokļu slogu. To nosaka likums "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli".

Šo atviegloto nodokļa režīmu var izmantot tāds darba devējs (lauksaimnieks), kurš īpašumā, pastāvīgā lietošanā vai nomā esošu lauksaimniecības zemi izmanto augļu koku, ogulāju vai dārzeņu audzēšanai, un kārtējā gadā to ir pieteicis vienotajam platības maksājumam.

Sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa režīmu var piemērot sezonas laukstrādniekam (darba ņēmējam), kas tiek nodarbināts no 1. aprīļa līdz 30. novembrim un strādā sezonas rakstura darbos – augļu koku, ogulāju un dārzeņu sējā vai stādīšanā, sējumu un stādījumu kopšanā, ražas novākšanā, augļu, ogu un dārzeņu šķirošanā.

Maksimālais nodarbināšanas termiņš, kurā sezonas laukstrādniekam var piemērot šo īpašo ienākuma nodokļa režīmu, nevar pārsniegt 65 nostrādātās dienas (periodā no 1. aprīļa līdz 30. novembrim), un sezonas laukstrādnieka maksimālie ienākumi nevar pārsniegt 3000 eiro. Ja tiek pārsniegts kāds no šiem ierobežojumiem, ar sezonas laukstrādnieku (darba ņēmēju) var slēgt darba līgu-

mu un darbaspēka nodokļus maksāt vispārējā kārtībā.

Sezonas laukstrādnieka ienākuma nodoklis ir 15 procenti no laukstrādnieka nopelnītā atalgojuma, bet ne mazāk par 0,70 eiro par katru nostrādāto dienu. Sezonas laukstrādnieks (darba ņēmējs) kļūst sociāli apdrošināts pensijai, ja pie viena vai vairākiem darba devējiem nopelnītais ienākums mēnesī pārsniedz 70 eiro.

Darba devējam (lauksaimniekam), kurš nodarbina sezonas laukstrādniekus, ziņojums par nodarbinātajām personām, viņu ienākumiem un aprēķināto ienākuma nodokli Valsts ieņēmumu dienestā (VID) jāsniedz vienu reizi mēnesī.

Darba devējiem (lauksaimniekiem), kas nodarbina sezonas laukstrādniekus, jāizmanto Lauku atbalsta dienesta (LAD) informācijas sistēma, tajā reģistrējot sezonas laukstrādniekus, ienākumu gūšanas dienu, noslēgto līgumu formu un sezonas laukstrādniekiem aprēķināto atlīdzību par darbu. LAD informācijas sis-

tēma automātiski aprēķina sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokli. Nākamajā dienā pēc nodarbināšanas mēneša pēdējās dienas LAD informācijas sistēma ļauj darba devējiem iegūt visus mēneša laikā LAD informācijas sistēmā ievadītos datus un aprēķināto nodokļa apmēru apkopotā veidā iesniegšanai VID.

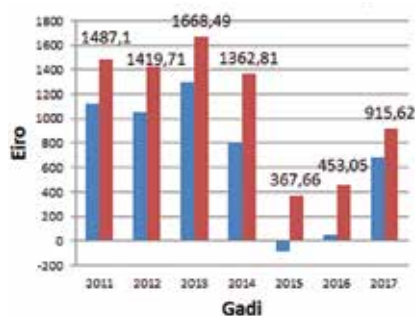
Savukārt Ministru kabineta 2014. gada 25. marta noteikumi Nr. 166 "Noteikumi par Lauku atbalsta dienesta informācijas sistēmu sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa piemērošanas nodrošināšanai" noteic, ka uzņēmējam piekļuve LAD informācijas sistēmai ir tad, ja darba devējs (lauksaimnieks), kurš nodarbina sezonas laukstrādniekus, ir vienotā platības maksājuma pieteikumā norādījis vismaz vienu no noteikumu pielikumā minētajiem kultūraugu kodiem.

Informatīvs grafiks par nodokļu aprēķinu pieejams šeit: <https://infogram.com/sezonas-laukstradnieka-ienaku-ma-nodoklis-lhxj48rpqxe56vg>

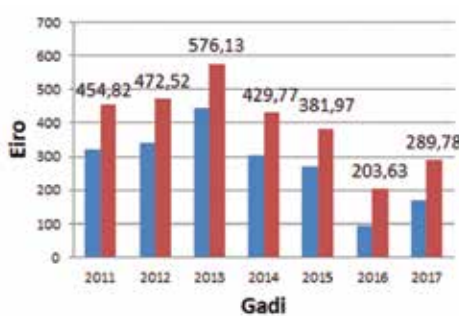
ZM informācija

EKONOMIKA

BRUTO SEGUMA APRĒĶINI LAUKSAIMNIECĪBĀ PAR 2017. GADU

1. att. Slaucamā govys (pašaudzēta, saimniekojot intensīvi), eiro

2. att. Ziemas kvieši (saimniekojot intensīvi), eiro

Bruto segums ir viens no rādītājiem, ko lauksaimnieki var izmantot, novērtējot saimniecības ekonomisko efektivitāti un ražošanas izdevīgumu. Bruto segumus rēķina saimniecībā audzētiem kultūraugiem un/vai dzīvniekiem.

Lai lauksaimniekiem un citiem interesentiem būtu, pēc kā vadīties, aprēķinot savas saimniecības bruto segumus, LLKC, sadarbojoties ar saimniecībām, nozaru ekspertiem un asociācijām, jau 25. gadu sagatavo bruto segumu piemērus.

Bruto segums ir aprēķins, kurā no ieņēmumiem tiek atņemtas mainīgās izmaksas. Saimniecībā ieņēmumus veido par saražotās produkcijas realizāciju saņemtā atlīdzība, kā arī valsts un Eiropas Savienības atbalsta maksājumi. Mainīgās izmaksas ir tās, kas ir tieši saistītas ar ražošanas procesu – izmaksas mainās atkarībā no ražošanas apjoma. Piemēram, mainīgās izmaksas augkopībā ir izdevumi sēklai un mēslojumam, bet lopkopībā – izdevumi lopbarībai un veterinārajiem pakalpojumiem. Bruto segumi tiek sagatavoti uz 1 hektāru augkopības nozarē un uz 1 dzīvnieku – lopkopības nozarē, lai dati būtu savā starpā salīdzināmi. Katrā bruto seguma aprēķinā ir izmantota optimāla ražošanas tehnoloģija, kas saskaņā ar nozares ekspertu viedokli ir pielietojama, lai iegūtu konkrēto ražības vai produktivitātes līmeni. Saimniecības peļņa veidojas, no bruto seguma atskaitot pastāvīgās izmaksas.

Aprēķinot bruto segumus, uzskatāmi var spriest par ražošanas tehnoloģijas efektivitāti. Jo lielāks ir saimniecības kopējais bruto segums, jo labāk tas nosedz pastāvīgās izmaksas un ļauj iegūt lielāku peļņu. Tāpēc saimniecības darbības efektivitātes rādītājs –

peļņa ir lielā mērā atkarīga no pareizi izvēlēta ražošanas apjoma un ražošanas tehnoloģijas.

Šobrīd LLKC ir sagatavoti provizorisks bruto segumu aprēķini par 2017. gadu, kas savā starpā atšķiras pēc ražošanas intensitātes pakāpes un ražošanas specifikas. Augkopības nozarē sagatavoti bruto segumi sekojošās apakšnozarēs: graudaugu, eļļas augu, šķiedraugu un pākšaugu audzēšana; dārzeņu audzēšana; augļu un ogu audzēšana; zālāju audzēšana; lopbarības augu audzēšana; nektāraugu audzēšana. Dārzenkopībā pirmo reizi sastādīts bruto segums rabarberiem.

Lopkopības nozarē sagatavoti bruto segumi sekojošās apakšnozarēs: piena lopkopība, gaļas liellopu audzēšana, aitkopība, kazkopība, vistkopība, biškopība, cūkkopība, zirgkopība un truškopība.

Vairākiem augkopības kultūraugiem un lopu grupām veikti aprēķini, izmantojot dažādas ražošanas tehnoloģijas. Piemēram, kartupeļiem bruto segumi sastādīti gan audzējot sēklai, gan pārtikai.

Jau otro gadu tiek sagatavots bruto segums arī akvakultūrā – karpām, kā arī aprēķinātas dīķa ierīkošanas izmaksas.

LLKC sastādītie bruto segumi pamatojas uz ilggadīgu audzēšanas pieredzi, bet tos nevar uzskatīt par universāliem un kategoriskiem. Lai bruto segumus varētu izmantot konkrētās saimniecības vajadzībām, tie jākorrigē, vadoties pēc saimniecībā izmantotās ražošanas tehnoloģijas un citiem apstākļiem.

Salīdzinot bruto segumu rādītājus pēdējos septiņos gados, redzams, ka intensīvi audzētās slaucamās govys bruto segums 2017. gadā, salīdzinot ar 2015. un 2016. gadu, ir palielinājies (skat. 1. attēlu). Tas noticis, pateicoties piena iepirkuma cenas palielinājumam. Lai arī 2017. gadā slaucamo govju bruto segums ir palielinājies,

tas vēl nav sasniedzis apjomu, kāds tas bija 2014. gadā.

Aprēķinot 2017. gada bruto segumu ziemas kviešiem, tika izmantota oficiālā statistika par plūdus necietušajām saimniecībām (skat. 2. attēlu).

Ziemas kviešu bruto segums 2017. gadā, salīdzinot ar 2016. gadu, ir palielinājies, sasniedzot rādītāju 168,54 eiro/ha (bez platībmaksājumiem). Ziemas kviešu vidējā ražība 2017. gadā bija lielāka nekā 2016. gadā, tādēļ arī bruto segums palielinājās. Ziemas kviešu 2017. gada bruto segums ir mazāks nekā 2015. gada bruto segums gan mazākas graudu realizācijas cenas dēļ, gan lielāku kaltēšanas izdevumu dēļ (2017. gada vasara bija nokrišņiem bagātāka nekā 2015. gada vasara).

Īpaši svarīgi rēķināt bruto segumus ir jaunajiem saimniekiem vai esošiem saimniekiem, kuri domā par jaunas nozares izvēli. Pirms tam ar bruto segumu palīdzību var izvērtēt, kuru nozari attīstīt attiecīgajos apstākļos būtu visizdevīgāk, tādā veidā novērtējot iespējamās ieguvumus un zaudējumus.

Provizorisks bruto seguma aprēķini un nozares ekspertu ziņojumi šobrīd pieejami mājaslapā: www.llkc.lv sadaļā „Noderīgi” (tiešsaistes adrese: <http://new.llkc.lv/lv/nozares/augkopiba-ekonomika-lopkopiba/sagatavoti-provizorisks-bruto-segumi-par-2017-gadu>). Lai atvieglotu bruto segumu sastādīšanu savām vajadzībām, izmantojiet LLKC izveidoto bruto segumu sagatavošanas interneta rīku (tiešsaistes adrese: http://laukutikls.lv/riki/gross_margins/).

Liene DABIŅA,
LLKC ekonomikas
konsultante
e-pasts:
liene.dabina@llkc.lv
tālr. 63050220, 26328248

BIOLOĢISKĀ LAUKSAIMNIECĪBA

PIESARDZĪBAS PASĀKUMU PLĀNS BIOLOĢISKAJĀ LAUKSAIMNIECĪBĀ

Viens no bioloģiskās ražošanas pamatprincipiem nosaka uzņēmuma saimniecisko darbību veikt ar tādām metodēm, kas ir balstītas uz riska novērtējumu un attiecīgos gadījumos piesardzības un profilakses pasākumu izmantošanu, to paredz Padomes Regula (EK) Nr. 834/2007 un 2008. gada 5. septembra Regula (EK) Nr. 889/2008.

Piesardzības pasākumu plāns

Uzsākot saimniekošanu atbilstoši bioloģiskās lauksaimniecības principiem, uzņēmējam savā uzņēmumā jāapzina iespējamie riska avoti, jānovērtē riska pakāpe un jāizprot riska cēloņi.

Nākamais solis ir izstrādāt piesardzības pasākumu plānu, kas saimnieciskās darbības laikā jāīsteno, lai novērstu produkcijas piesārņojumu visā uzņēmēja ražošanas procesā.

Riska faktori bioloģiskajā augkopībā

Bioloģiskās augkopības produkcijas ražošanas jomā biežāk sastopamie riska faktori ir saistīti ar teritoriālo piesārņojumu, augsnes auglības uzlabošanas un mēslošanas līdzekļu lietošanu, sēklas materiāla izcelsmi. Tehniskā nodrošinājuma risks pastāv gadījumos, kad lauksaimniecībā izmantojamā tehnika tiek nomāta no/vai citiem uzņēmumiem, kuru saimniekošanas veids nav bioloģisks. Riska faktori sastopami arī saražotās produkcijas pirmapstrādes procesā, kas ietver graudu kaltēšanu un attīrīšanu, kā arī saražotās produkcijas uzglabāšanas procesā. Īpaša vērība jāpievērš riskiem, kas var rasties telpu un iekārtu tīrīšanas laikā.

Riska faktori bioloģiskajā lopkopībā

Bioloģiskās lopkopības jomā der pievērst pastiprinātu uzmanību riska faktoriem, kas saistīti ar dzīvnieku novietnēm, gadījumos, kad viena novietnē atrodas vairāku uzņēmumu bioloģiski un nebioloģiski audzēti dzīvnieki. Riska faktori pastāv dzīvnieku barības un to piedevu iegādē, kā arī dzīvnieku barības sagatavošanas procesā. Jāpārlicinās, vai barības

Foto: Dainis Arbidāns

sagatavošanu veic uzņēmums, kurš iekļauts bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā, procesam jābūt dokumentētam, lai nodrošinātu produkta izsekojamību.

Riska faktors lopkopības jomā ir dzīvnieku, tajā skaitā jaunputnu iegādes gadījumā. Paplašinot ganāmpulku līdz 40%, jāvērsas sertifikācijas institūcijā atļaujas saņemšanai. Iegādājoties dzīvniekus no uzņēmuma, kas iekļauts bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā, jāpārlicinās par dzīvnieku statusu – bioloģisks, pārejas perioda.

Augsts risks ir saistīts ar veterināro medikamentu lietošanu un karences laika ievērošanu gadījumos, kad lietoti ķīmiski sintezēti veterinārie medikamenti. Lai mazinātu šādu risku, uzņēmējam jāuztur veterināro pasākumu reģistrs, jāveic produkcijas nodalīšana, jānosaka izmantošanas veids vai utilizācija ārstēšanas gadījumā.

Riska faktori bioloģiskajā biškopībā

Bioloģiskās biškopības jomā jānovērtē teritoriālā piesārņojuma risks – iespējamie piesārņojuma avoti 3 km rādiusā, kuru cēlonis var būt līdzās esošie nebioloģiski graudkopības, dārzenkopības un augļkopības uzņēmumi. Lai mazinātu šo risku, uzņēmējam nepieciešams informēt piegulošo lauku apsaimniekotājus par savu uzņēmējdarbību, vajadzības gadījumā savlaicīgi veikt dravas pārvietošanu.

Svarīgi izvērtēt barības nodrošinājumu bitēm – kādus barības līdzekļus iepērk, cik regulāri, noteikti pārlicināties, vai piegādātajam ir bioloģiskās

lauksaimniecības sertifikāts attiecīgajai produkcijai.

Līdzekļus slimību un kaitēkļu apkarošanai bioloģiskajā biškopībā atļauts izmantot laikā, kad nenotiek medus ievākšana.

Iepērkot šūnas, jāpārlicinās, vai piegādātais iekļauts bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā, vai produkcijai ir bioloģiskās lauksaimniecības sertifikāts, vai šūnas ir atbilstoši marķētas.

Jāatceras, ka bioloģiskajā biškopībā stropu, stropos esošā aprīkojuma un inventāra tīrīšanai izmanto tikai bioloģiskajā lauksaimniecībā atļautos līdzekļus.

Piesardzības pasākumu plāna izvērtēšana

Valsts SIA "Sertifikācijas un testēšanas centrs", balstoties uz ilggadējo pieredzi bioloģiskās lauksaimniecības uzņēmumu novērtēšanā, izstrādājis vadlīnijas biežāk iespējamajiem riska faktoriem bioloģiskās lauksaimniecības augkopības, lopkopības un biškopības jomās. Tās pieejamas: www.stc.lv.

Atgādinām uzņēmējiem, ka izstrādātais piesardzības pasākumu plāns jāiesniedz sertifikācijas institūcijai kopā ar ražošanas plāna dokumentiem. Pārbaudes laikā eksperts izvērtē, vai uzņēmējs ir atbilstoši noteicis riska faktoros un to pakāpi – augsts, vidējs vai zems, norādījis pasākumus riska mazināšanai vai pilnīgai novēršanai. ■

Liāna KIVLIŅA,
Valsts SIA "Sertifikācijas un testēšanas centrs"
Bioloģiskās lauksaimniecības sektors, e-pasts: info@stc.lv
tālrunis: 64130016

Foto: Māris Narvils

DĀRZKOPĪBA

DĒSTU LAIKS IR KLĀT 3. DAĻA

Dēstu audzēšanas apskats nebūtu pilnīgs, ja netiktu runāts par visa veida kāpostaugu, ķirbjaugu, kukurūzas un pupiņu dēstiem. Šīm kultūrām sekmīgu ražu iegūšana nav iedomājama bez dēstiem.

Atšķirībā no iepriekš minēto kultūru dēstiem, izņemot gurķus, kam audzēšanas periods ir garāks, šajā daļā apskatīto kultūru dēsti izaudzējami salīdzinoši īsā periodā – 25 līdz 30 dienu laikā. Tie var tikt izmantoti audzēšanā gan sētas, gan lauka platībās.

Ķirbjaugi

Dēstus audzē 10x10 cm kūdras kubikos vai atbilstoša izmēra podiņos. Minimālajam tilpumam ir jābūt 0,5 litri. Substrātam var izmantot gurķiem paredzēto. Sēj no aprīļa beigām līdz maija sākumam. Sēklas iesēj 2–3 cm dziļi. Kabačus un patisonus – nedaudz seklāk, 1,5 cm dziļi. Dīgšanai nodrošina vismaz +13 līdz +14 °C gaisa temperatūru, optimāli +15 līdz +20 °C. Var papildus nosegt ar plēvi, kuru sadīgšanas brīdī noņem. Kad ķirbjauģi sadīgst, gaisa temperatūru pazemina līdz +13 līdz +14 °C, tādu noturot 4–5 dienas. To panāk ar pietiekamu vēdināšanu. Līdzīgi kā gurķiem, podiņus nedrīkst likt uz augsnes, izmanto paliktņus, kuriem pārklāj plēvi. Vēl labāk, ja tos var likt uz galdiem. Kad ķirbju, kabaču, patisonu dēstam izveidojas 2–3 īstās lapas, tas ir sasniedzis

izstādīšanas lielumu. Dēstam ir veselā lapas kopā ar dīgļlapām un attīstīta sakņu sistēma, stublājam ir jābūt īsam un druknam – neizstīdējūšam. Tas parasti notiek trīs nedēļu laikā. Tik lielus dēstus audzē agrākai ražai, bet pamatražai var tikt izstādīti dēsti ar vienu īsto lapu. Pirms izstādīšanas dēstus 3–5 dienas norūda, ja var pazemināt temperatūru siltumnīcā, bet vēl labāk, ja var iznest ārā, sākot no 2–3 stundām, beigās jau uz pusi dienas.

Saldā kukurūza

Saldā kukurūza ir jauks kārums ģimenēm, kā arī labs bizness, pārdodot kukurūzas vāļītes, jo īpaši tiešajā pārdošanā. Ko ir svarīgi ievērot, audzējot saldās kukurūzas dēstus? Tā kā saldās kukurūzas vāļītes ir lietojamas salīdzinoši īsu brīdi, tās ir izdevīgi izaudzēt, audzējot dēstus vismaz 3–4 termiņos. Tas palīdzēs saīsināt veģetācijas periodu par 3–4 nedēļām. Kasetēm nepieciešamais minimālais tilpums ir 45 cm³. Sēklas, pirms iesēj kasetēs, var sadīdēt. Sēklas izmērcē siltā ūdenī un liek uz samitrināta papīra dvielā. Nepieciešama gaisa temperatūra +22 līdz +23 °C un slēgts trauks, vēlams caurspīdīgs, lai var uzmanīt sadīgšanas brīdi, jo tad sēklas nekavējoties jāiesēj kasetēs. Maksimālais dēstu skaits, ko var izaudzēt, ir 600 gab./m². Izmanto universālo kūdras substrātu dārzu kultūrām. Kasetes ligzdai ir jābūt vismaz 10 cm dziļai, lai pārstādot neciestu kukurūzas saknes. Dēstu kasetes tāpat

jāliek uz koka paliktņiem, lai saknes neieaugtu augsnē. Dēsta augšanas laikā divas reizes dod pilnīgi šķīstošo NPK (attiecībās 2:1:2) mēslojumu. Darba šķīduma koncentrācija līdzīga kā citiem dēstiem. Labs kukurūzas dēsts ir ar 3 īstām lapām, lielākus nedrīkst audzēt, jo, sākot jau ar piekto lapu, sākas kukurūzas strauja augšana, kad tām jau ir jābūt izstādītām uz lauka.

Pupiņas

Substrātam svarīgi, lai pH būtu vismaz 6,5–7. Lai varētu sekmīgi izaudzēt pupiņu dēstus, kasetei jābūt 4–6 cm diametrā un 10–12 cm dziļai. Izsējas dziļums ir 4–6 pupiņu sēklu “biezums”. Tā kā pupiņu sēklu biežums pa šķimēm ir atšķirīgs, tad stādīšanas dziļums var būt no 2–3 cm līdz 6–8 cm dziļumā. Tā kā pupiņas nav prasīgas pret NPK, bet prasīgas pret mikroelementiem, tad pupiņām vislabāk dot papildmēslojumu 3 x, dodot vienu reizi nedēļā ar barības elementu attiecību NPK 1:2:3 + mikro. Nakts gaisa temperatūra siltumnīcā nedrīkst noslīdēt zemāk par +15 °C. Atkarībā no laika apstākļiem dēsti saulainā laikā vairāk jālaista un spēcīgāk jāvēdina siltumnīcā, bet, kad laiks apmācies vai līst, – gluži otrādi. Dēstu audzēšanas ilgums ir 21–28 dienas. Dēstus norūda 3–4 dienas pirms izstādīšanas, tos iznesot katru dienu 2, 4, 8 stundas lauka apstākļos. Tad dēsti būs izturīgāki pret temperatūras pazemināšanos augsnē, un tiks novērsta dēstu izretošanās.

► 9. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 8. lpp.

Salāti

Tiek sēti kūdras substrātā, kurš ir papildīts 3–4 cm diametra kasetēs. Salātiem patiks, ka kūdras substrāts būs nedaudz skābāks kā citām kultūrām – pH_{kel} 5,4–5,9. Izsēj 1–2 cm dziļi. Ierobežotas vietas gadījumā sēj 5 cm attālās rindinās dēstu kastītēs un dīglapu fāzē pārpiķē. Salāti vislabāk dīgs, ja gaisa temperatūra nebūs augstāka par +14 līdz +18 °C. Salāti ir ļoti jutīgi pret paaugstinātu sāļu koncentrāciju substrātā, tādēļ ļoti jāseko līdzi mitruma nodrošinājumam un uzmanīgi jārikojas papildmēslošanā. Tāpat pastiprināta uzmanība jāpievērš vēdināšanai, lai gaisa temperatūra nepaaugstinātos virs +20 °C. Salātu dēsti paliekošā vietā ir stādāmi, kad tiem ir izveidojušās 2–3 īstās lapas. Lapu salātiem dēsti izaugs nedaudz ātrāk, 20–25 dienu laikā, galviņsalātiem – 25–28 dienu laikā.

Kāposti

Kāpostu dēstus var izaudzēt gan stikla, gan polikarbonāta vai plēves siltumnīcās, lecektīs, kā arī atklātā laukā (plēves tuneļos). Kvalitatīvāki dēsti iegūstami, audzējot kūdras kubikos un kasetēs. Šādiem dēstiem ir vieglāk nodrošināt kvalitāti, un tie mazāk inficēties ar melnkāju un krusziežu sakņu augoņiem. Ļoti agros kāpostu stādījumos jāuzmanās, lai netiktu izsaukta izziedēšana. Audzējot uz lauka vai lecektīs, problēmas var sagādāt kaitēkļi, piemēram, trūdodiņi, spradži vai kāpostu muša. Ja dēstus plānots audzēt tādā veidā, tad ir labi iepriekš pasūtīt ar insekticīdu nokodīnātas sēklas.

Foto: Māris Narvils

Substrāta izvēle

Lielās saimniecības substrāta jaukšanu praktizē pašas, taču, ja audzēšanas apjomi nav milzīgi, ir labāk pasūtīt rūpnieciski gatavotus substrātus, kas paredzēti kāpostaugu audzēšanai. Substrātu neatkarīgi no tā, cik liels ir maiss, jāattaisa vaļā un aptuveni 2–3 dienas “jāizvēdina”, vairākas reizes dienā pārjaucot. Kāpostu dēstiem audzējot ir nepieciešams kalcijš (Ca), bors (B) un molibdēns (Mo). Neitralizējot kūdrā, vienmēr tiek izmantoti divi kaļķojamie materiāli – dolomītmilti un kaļķakmens milti. Izvēloties vienu, var veidoties problēmas kalcija un magnija nepareizas attiecības dēļ. Kūdrā slimību profilaksei būtu jāiestrādā šķidrās Trihoderms B-J, taču tas jādara divas nedēļas iepriekš, pirms sākas sēklu izsēja. Šis laiks ir nepieciešams, lai šī celma sēnes paspētu savairoties un tādējādi nomāktu potenciālos patogēnus.

Kvalitatīvus dēstus ir iespējams izaudzēt, ja ar precīzās izsējas sējmašīnu sēj dobē, bet vislabāk, ja tiek sēts kasetēs vai kūdras kubikos. Sākumā var pirkt plānsienu kasetes, kas kalpos 1–2 gadus, bet pakāpeniski ir lietderīgi

pāriet uz biezienu kasetēm, kas kalpos daudzus gadus. Kasetēs un kubikos starp augiem vienmēr būs laba gaisa cirkulācija. Tas samazinās potenciālo dēstu izkrišanu un risku saslimt ar neīsto miltrasu. Sēklu izsēšanai ir dažādi mazie palīgi. Ir pavisam vienkāršs variants: sēklas uzber uz pārlocītas lapas un tad ar uzasinātu zīmuli sēkliņas pa vienai novirza uz attiecīgo kasetes ligzdu. Izsējot kāpostu sēklas, svarīgi ievērot sējas dziļumu 1–2 cm. Vienmērīga izsējas dziļuma nodrošināšanai var izgatavot trafaretu, ar kuru var vienlaikus visai kasetei iespiest bedrītes. Vidējais kāpostu sadīgšanas laiks ir 3–5 dienas. Kastēs audzētie dēsti būs gatavi izstādīšanai par divām nedēļām ātrāk, un to iznākums no kvadrātmetra būs lielāks nekā dobē audzētiem. Gan kasete, gan kūdras kubiki ir jānovieto uz nolīmeņotiem paliktņiem, lai laistot neveidotos ieplakas, kur uz polietilēna plēves var sākt krāties ūdens, un dēsti saņemtu vienādu ūdens apjomu. Minimālais attālums starp kasešu drenas caurumu un augsni var būt 5–7 cm gaisa sprauga. Var izmantot arī koka līstes un caurules vai ko citu, ar ko var nodrošināt gaisa spraugu un izlīdzināt līmeni. Ja nenotiek vienmērīga laistīšana ar stieni no augšas, tad labāk laistot izmantot mazjaudas sprinklerus, bet, lai mazinātu barības elementu izskalošanos no kasetes caur drenāžas caurumu, laista ar vājas koncentrācijas barības šķīdumu (0,03–0,1%). Saulainā laikā vājāku, bet, kad apmācies, – koncentrētāku. Izmanto tos NPK mēslojumus ar mikroelementiem, kuros to attiecības ir 1:1:1–1,5. Melnkājas un neīstās miltrasas labākā profilakse bez Trihoderma B-J ir aktīva vēdināšana. Kāpostu dēstiem optimālā gaisa temperatūra ir +20 līdz +22 °C. Lai nodrošinātu gaisa cirkulāciju augu līmenī, siltumnīcai ir jābūt ventilējamai sāniem. Fungicīdu izmantošana (Previkur Energy) var būt nepieciešama, ja profilaktiski nav izmantots Trihoderms B-J. Dēstus norūda 3–7 dienas pirms izstādīšanas, katru dienu palielinot to izlikšanas laiku ārā, bet arī uz paliktņiem. Dobēs to veic, atverot siltumnīcu sānus. ■

Foto: Māris Narvils

Māris NARVILS,
LLKC Augkopības
nodaļas vecākais
speciālists dārzkopībā
e-pasts: maris.narvils@llkc.lv
tālrs. 29609943

LAUKU ATTĪSTĪBA

BIZNESS NĀKOTNEI – AR OLIŅĀM UN GARDĒŽU VISTIŅĀM

Dace un Ivars Sirmie kopā ar angli Tomasu Šārpu (*Thomas Sharpe*) radījuši uzņēmumu “Dabas garša” Odzienā, 10 hektāros sākot viedo saimniekošanu ar vistu audzēšanu gaļas un olu ieguvei.

Dace un Ivars ir brāļi un māsa, savulaik pēc vidusskolas beigšanas viņi devās pasaulē, lai mācītos, gūtu pieredzi un, protams, nopelnītu. Ķegumā, kur abi dzimuši, bērnībā ar lauku darbiem nav nācies saskarties. Arī Anglijā, uz kuru pirmā devās Dace, pēc tam arī Ivars, abi strādājuši restorānu tīklā. Paralēli Dace apguva biznesa vadības zinības. Dace: “Ir veselīgi jaunībā nonākt pasaulē, lai atvērtos acis, cik cilvēki un viņu uzskati var būt dažādi.” Bristolē, kas septiņus gadus bija Daces dzīvesvieta, viņa iepazinās ar Tomasu, kurš, kaut arī pēc izglītības mūzikas producers, bija, ir un būs videi draudzīgas saimniekošanas entuziasts. Par šo tēmu viņš izlasījis gandrīz visu pieejamo literatūru un ir viedās lauksaimniecības jeb permakultūras piekritējs. Pirms pāris gadiem Dace un Tomass saprata, ka vēlas dzīvot tīrā, skaistā vidē un kopt paši savu saimniecību. Anglijā augsto īpašumu cenu dēļ tas nav bijis iespējams, tādēļ sākuši meklēt mājas Latvijā, cenšoties iekļauties budžetā, kas vairāku gadu laikā tika iekrāts. Mājas atrastas nomaļā vietā Odzienā – skaista mūra ēka, kas savulaik piederējusi pirmās brīvvalsts laika diplomātam Pēterim Priedītīm. Māja bija stipri nolaista, bet kopš 2015. gada tajā veikts remonts, lai vismaz pāris telpās varētu ērti dzīvot, kā arī sākt apkārtnes sakopšana. Saimniecībā kopumā ir 10 ha zemes, dzīvojamā ēka, šķūnis, kur izmitinātas dažas aitas, kazas un pāris zosis, kas kalpo par sargiem, kā arī remontējama mūra klēts.

Dace: “Viens ir izlasīt grāmatas par videi draudzīgu saimniekošanu, pavisam kas cits – to īstenot dzīvē. Ar zāģi un cirvi rokās iztīrīt sētu, nocirst krūmus. Vēlāk nopirkām motobloku, motorzāģi un trimmeri, citas tehnikas mums nav.”

Šobrīd jaunieši arī negrasās iegādāties nekādu smagāku tehniku zemes ap-

Foto: Anna Eriha

“Dabas garšas” saimnieki – Ivars Sirmis (no kreisās), Tomass Šārps un Dace Sirmā

strādei. Ne tikai tādēļ, ka tam pietrūkst līdzekļu, bet galvenokārt tādēļ, ka tādas izmantošana 10 ha apsaimniekošanai nav nepieciešama un ir pretrunā ar saimniekošanas filozofiju un biznesa plānu.

Kāds tas ir? Tomass Šārps: “Cilvēki ir pazaudējuši saikni ar vidi, no kurienes nāk pārtika. Viņi dodas uz lielveikaliem, kur pērk pārtiku no, piemēram, Itālijas un citām valstīm. Viņi nezina, kā aug āboli un burkāni, vienlaikus maz interesējoties par rūpnieciskās lauksaimniecības ietekmi uz augsni. Es ticu, ka nākotne ir mazās saimniecībās, kur audzē veselīgu pārtiku cilvēkiem, kuri vēlas zināt, kā audzē to, ko viņi ēd, un vēlas iepazīt zemniekus. Esmu ļoti daudz lasījis un pētījis piemērus, kā darbojas mazās saimniecības visā pasaulē. Viens no šādu saimniecību uzdevumiem ir augsnes uzlabošana, iztiekot bez lauksaimniecības ķīmijas, bet, izmantojot dabiskos līdzekļus, kas ir arī daudz lētāki.” Sarunā Tomass neizmanto terminu “permakultūra”, bet, minot piemērus, pēc kuriem vadās, veidojot saimniecību Latvijā, ir skaidrs, ka runa ir tieši par to – viedo saimniekošanu (*permanent culture/agriculture*).

Pāris gadu laikā, kopš sāka saimniekošana, Dace, Ivars un Tomass vienojušies, ka tik mazai saimniecībai izdevīgākais biznesa variants ir putnkopība, papildu zemes apsaimniekošanai un arī ienākumu gūšanai izmantojot

kazas un aitas. Tātad – 10 ha dabisko pļavu un ganību tiek sadalītas laucīņos, kur vispirms tiek palaistas kazas, kas nograuz visu, kas ir koksains un ko neēd pārējie saimniecības dzīvnieki. Pēc tam nāk aitas, kas “nopļauj” zāli un staigājot nodrošina sākotnējo augsnes aerāciju. Pēc tam kārtā vistām, tās nodrošina tālāku augsnes apstrādi, vienlaikus barojoties un ražojot gala produktu – olas. Vistas ganībās tiek laistas, ievietojot tās pietiekami plašā pārvietojamā voljērā, lai tām netiek klāt plēsēji un tās neizklīstu. Tomass uzskata, ka šis ir optimāls veids, kā apsaimniekot īpašumu, vienlaikus saražojot dabīgu, veselīgu un, protams, garšīgu gala produktu, ko pa tiešo pārdot patērētājiem.

Vai tā ir iespējams nopelnīt pietiekami, lai ne tikai izdzīvotu, bet arī attīstītos? Tomass: “Ja mēs audzētu lielos dzīvniekus, tad es teiktu – nekāds bizness uz 10 ha nesanāk. Tādēļ esam izvēlējušies gaļas audzēšanai Breses vistas un olām *Dominant* vistas, un redzam, ka, pakāpeniski palielinot ganāmpulku, mēs varam gūt labus ienākumus. Jau šobrīd esam atraduši klientus, kas ļoti labprāt iegādātos uzturam pļavās ganītu vistu gaļu, taču pagaidām nespējam nodrošināt pieprasījumu. Es redzu, ka var gūt labus ienākumus, strādājot Latvijas tirgū. Jo īpaši – ar broilera audzēšanu.

► 11. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

10. lpp.

Turklāt mums nav lielu veterināro izmaksu, nav nepieciešami ieguldījumi dārgā tehnikā un lauksaimniecības ķīmijā.” Lielākās izmaksas ir kombinētā lopbarība, kas nepieciešama vistu piebarošanai, jo īpaši ziemas sezonā, kad nav pieejamas ganības. Pagaidām “Dabas garša” ir piegādātāju meklējumos, jo atšķiras barība, kas nepieciešama olu ražotājiem un broileriem, kam vajag barību ar salīdzinoši augstāku proteīna sastāvu.

Tomass kā piemēru min Ričardu Pērkinsu, permakultūras skolotāju, kurš izveidojis saimniecību *Ridgedale Permaculture* Zviedrijā, Varmlandē. Viņa saimniecība iekārtota uz 9 ha zemes, kas ir par hektāru mazāk nekā “Dabas garšas” saimniekiem. Ar šādu platību ir pietiekami, lai izaudzētu gadā 4500 broilerus un turētu 800–900 vistas olu ražošanai. Jāpiemin, ka Ričarda Pērkinsa saimniecībā tiek turēti arī tītari, dažas cūkas un audzēti ļoti plaši dārzenu klāsts.

Pagaidām vēl “Dabas garšas” saimniekiem nedaudz jāpastrādā, lai sasniegtu Ričarda Pērkinsa līmeni, taču

ticams, ka izaugsme būs strauja. Martā dējējvistu skaits palielinās no 35 līdz 350, nākamgad būs jau 600. Dējējvistas iepirkas kaimiņzemē Lietuvā. Savukārt broileru skaitu audzēs līdz 4000. Ar šādu vistu skaitu būtu pietiekami 10 ha apsaimniekošanai. Papildu ienākumi sezonā tiek plānoti arī no dārzenu pārdošanas, kas iemēģināta jau pērn.

Par klientūru saimnieki nesatraucas – produkcija jau pašlaik veiksmīgi tiek iztirgotā internetā. Olām pieprasījums ievērojami pārsniedz piedāvājumu, tiek pieprasīta arī gaļa. Lai drīkstētu pārdot broileru gaļu, uzrunāta finanšu institūcija “ALTUM” mazjauklas mobilās kautuves izveidei. Viss tai nepieciešamais aprīkojums ir zināms un, kā tādu izveidot – noskaidrots.

Dace saka: “Mūs nebaida prasības, kas jāievēro pārtikas aprītei. Esam strādājuši restorānu biznesā Anglijā, kur prasības tika strikti ievērotas un nekādas atlaides netika dotas. Es saprotu, kādēļ tās jāievēro, un esam gatavi darboties.”

Iveta Tomsons, LLKC Apgāda vadītāja

Raksts no LLKC žurnāla

“Latvijas Lopkopis” marta numura.

Foto: Anna Eriņa

Foto: Anna Eriņa

Putni tiek dzirdināti no spaiņa ar nipelēm

Līdzdas vistām, kur dēt olas, sameistarojuši Tomass un Ivars, vadoties pēc internetā noskatītām pamācībām. Konstrukcija atzīta par derīgu, tikai nācies pielabot augstumu un grīdas slīpumu

Foto: Anna Eriņa

Vistu barošanai par labāko atzīta silīte no plastmasas caurulēm

UZZIŅA

Breses vistas

• Brese (*Bresse*) ir mazs reģions Francijā, netālu no Lionas pilsētas un Francijas – Šveices robežas. Šis ir viens no gardēžu reģioniem, uz šejieni brauc, lai nobaudītu Breses vistas. To gaļa ir maiga, stingra, nav trekna. Šīs vistas Parīzes veikalos tiek tirgotas par vismaz 40 eiro kilogramā. Breses vistas ir Mišelina (*Michelin*) restorānu šefpavāru favorīts un iecienījuši arī Francijas prezidenti. Jāpiemin, ka vistas Breses reģionā baro nevis ar kombinēto barību, bet gan kukurūzu, kviešiem un piena pulveri. Francija eksportē tikai 5% no šīm īpašajām vistām.

• Breses šķirnes vistas olas sāk dēt jau četrus mēnešus vecumā un samērā ātri pieņemas svarā. Četrus mēnešus vecumā gailīši sasniedz 2,5 kg dzīvsvaru. Dzīvsvars vistai ir 3–3,5 kg, gailim 4–5 kg. Sezonā vista izdēj 180–220 lielas, baltas vai krēmkrāsas olas. Olas masa 60–85 gramu.

Dominant vistas

• Dējējvistas radītas Čehijas uzņēmumā *Dominant*. Šķirnes veidošanā izmantotas galvenokārt Leghornas, Rodailendas, Plimutrokas un Saseksas vistu šķirņu līnijas. Hibridās vistas gadā dēj 304–309 olas, to vidējā masa ir 62–75 g, tām ir gaiši brūna čaumala. Putni atšķiras ar augstu dzīvotspēju un mierīgu temperamentu, ir izturīgi pret slimībām. Liela priekšrocība ir tā, ka cāļus var viegli atšķirt pēc dzimuma: gailīši ir gaišāka, visticamāk – tumšāka krāsā.

MEŽSAIMNIECĪBA

JA NAV PIEEJAMI STĀDI, VAR IZMANTOT MEŽENUS

Vairāki meža īpašnieki vērsušies pie Meža konsultāciju pakalpojumu centra speciālistiem ar jautājumu: “Ko darīt, ja kokaudzētavās stādi vairs nav pieejami?”

Meža īpašniekiem, kuri laikus stādus pasūtījuši kādā no kokaudzētavām, nekādu problēmu ar to iegādi nevajadzētu būt. Tomēr var būt neparedzēti gadījumi, piemēram, meža dzīvnieku, sala un citi bojājumi, kad nepieciešama stādu papildināšana. Ko darīt?

Var izmantot meženus

Ja stādi nepieciešami meža atjaunošanai un mežaudzes atjaunošanas termiņš vēl nav pienācis, stādus var pasūtīt nākamajiem gadiem kādā no kokaudzētavām un stādīšanu atlikt.

Ja platība nav liela, var izmantot meženus, kas iegūti savā īpašumā. Tomēr ar meženiem atjaunota platība normatīvo aktu izpratnē būs dabisks apmežojums. Līdz ar to samazinās iespējas šo konkrēto jaunaudzi kādreiz kopt ar ES atbalsta finansējumu, jo projektiem, kuros kopšanai tiek piešķirtas stādītas jaunaudzes, vērtēšanā ir priekšroka salīdzinājumā ar dabiskas izcelsmes jaunaudzi.

Pastāv iespēja arī meženus noformēt kā stādāmo materiālu ar zināmu izcelsmi. Tie jāizrok un jāpārstāda ārpus meža esošajā pagaidu kokaudzētavā. Jāraksta lūgums Valsts meža dienestā (VMD) saskaņot stādāmā materiāla iegūvi un 30 dienas pēc ieguves pabeigšanas jāinformē VMD par iegūtā materiāla daudzumu.

Praktiski dabā bieži ir situācijas, kad meženus nelielos daudzumos iespējams iegūt svešos īpašumos citās nemeža platībās (karjeros, zem elektrolīnījām, uz gāzes trasēm, grāvjos un to atbērtņēm, ceļu nodalījuma joslās un vēl citās platībās). Šajos gadījumos svarīgi būtu meženu iegūvi saskaņot ar šīs zemes īpašnieku (valdītāju), lai ar savu darbību nenodarītu tam materiālos zaudējumus.

Šādi iegūtus meženus gan nebūs iespējams reģistrēt VMD, tādēļ šādi atjaunotais stādītais mežs tiks reģistrēts tikai kā dabīgi atjaunojies. Tomēr tā ir laba iespēja pabeigt atjaunošanu nelielās platībās, kurās pietrūkst neliels stādu skaits – daži simti stādu. Tomēr jāņem vērā, ka šādi iegūti meženi ieaug tikai ap 80% no iestādītā skaita, tādēļ jāstāda mazliet lielāks skaits. Ja stādi nav lieli, un nav jāpārvieta tālu, stādīšanu iespējams veikt gandrīz visu veģetācijas sezonu.

Kādus meženus izvēlēties?

Priedēm izvēlas divgadīgus kociņus, kuriem iepriekšējā gadā izaudzis pirmais zaru mieturis. Eglei izvēlas minerālaugsnē augušus stādus – ap 0,3–0,5 m augstus kociņus ar tumši zaļām skujām un labu gala dzinumumu, kas ir garāks par sānu zariem. Neder vecas eglītes, kurām apakšējā daļā saauguši daudzi zari ar plašu sakņu sistēmu. Tādām eglītēm pēc izrakšanas paliks maz sīko sakņu.

Bērzam vislabāk ieaugs divgadīgi vai trīsgadīgi meženīši, kuriem miziņa pie saknēm mīksta, pelēkzaļa un tāss vēl nav izveidojusies. Jāatceras, ka pie mums aug divu sugu bērzi – kārpainais un pūkainais. Sausu platību apmežošanai jāņem tikai tādi stādi, kuriem zaru miza klāta ar mazām kārpīnām. Arī citu lapu koku meženiem jāvērtē ne tik daudz virszemes daļa, bet arī saknes. Jo vairāk sīko saknīšu, jo vieglāk ieaugs.

Meženu stādīšanai vispiemērotākā ir cilindriskā vai doblāpsta, ar kuru stādu var izcelt ar augsni, minimāli bojājot sakņu sistēmu. Tādu lāpstu var mēģināt uztaisīt arī pats zemes īpašnieks.

Cilindriskā lāpsta meženu izrakšanai un stādīšanai

Foto: Andris Vīrs

Vai meža stādus var iegādāties arī citās valstīs?

Saprotams, vislabāk pirkt Latvijas kokaudzētavās piedāvātos koku stādījumus, kas audzēti no vietējās izcelsmes sēklām. Bet, ja stādu trūkuma dēļ tas nav iespējams, jāatceras, ka Latvijas klimatam būs piemēroti tikai pierobežas izcelsmju stādi, citu reģionu stādu izmantošana var būt riskanta.

Lai saņemtu atļauju materiāla ieviešanai, piegādātais vismaz 30 dienas pirms plānotās darbības iesniedz VMD iesniegumu. Tajā jānorāda plānotā ievadamā materiāla suga, izcelsme, veids, daudzums, ražotājs, izmantošanas mērķis, vieta, plānotais ieviešanas laiks un kravu skaits. Iesniegumam pievieno attiecīgās valsts atbildīgās institūcijas izsniegtu materiāla izcelsmi apstiprinoša dokumenta kopiju.

Lai veicas pavasara darbos!

Sarmīte GRUNDŠTEINE,
MKPC direktora vietniece
informācijas un apmācību jomā
e-pasts: sarmite.grundsteine
@mkpc.llkc.lv
tālr. 63050477

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

EIROPAS ZIŅAS

DĀRGĀKĀ ZEME NĪDERLANDĒ UN ITĀLIJĀ, LĒTĀKĀ – RUMĀNIJĀ

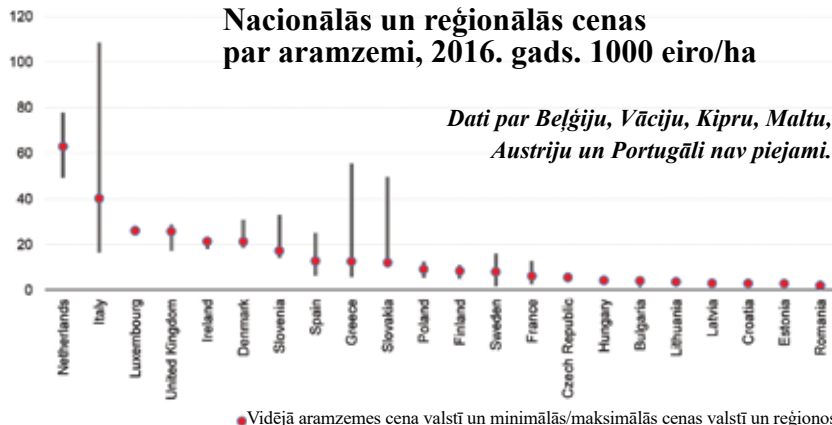
Visaugstākā cena par aramzemes hektāru ES ir Nīderlandē – vidēji 63 tūkstoši eiro, bet zemākā cena ir Rumānijā, kur hektārs aramzemes maksā vidēji 1958 eiro, secināts ES statistikas biroja EUROSTAT nule kā publiskotajā ziņojumā par zemes cenām ES 2016. gadā.

ES statistikas birojs konstatējis, ka augstākās aramzemes cenas ES fiksētas visos Nīderlandes reģionos, tomēr ES ir viens reģions, kur aramzemes hektārs maksājais vēl vairāk nekā Nīderlandē – Itālijas Ligūrijas reģionā, kur aramzemes cena ir vidēji 108 000 eiro (vidējā cena Itālijā – ap 40 tūkst. eiro).

Vislētākā aramzeme ES ir Rumānijā, kur 2016. gadā hektārs maksāja vidēji 1958 eiro, te arī reģionālā līmenī fiksēta zemākā zemes iegādes cena ES – 1165 eiro par ha *Yugozapaden* reģionā.

Baltijas reģionā lētākā aramzeme ir Igaunijā (2735 eiro/ha), Latvijā zemes cena ir vidēji 2917 eiro/ha, bet Lietuvā – 3517 eiro/ha. Līdz ar to Baltijas reģions, Rumānija un Bulgārija ir starp tām valstīm, kur maksa par zemes hektāru vidēji nepārsniedz 4000 eiro.

ES statistikas birojs norāda, ka zemes cenu līmenis ir atkarīgs no vairākiem faktoriem: nacionāliem (likumi), reģio-

nāliem (klimats, tuvums infrastruktūras tīkliem) un lokāliem (augšnes kvalitāte, slīpums, drenāža utt.). Tāpat cenu ietekmē piedāvājums un pieprasījums (tostarp ārvalstu īpašumtiesību noteikumu ietekme). Tas ietekmē arī aramzemes cenu attīstību laika gaitā.

No pieejamajiem datiem straujākais aramzemes cenas pieaugums no 2011. līdz 2016. gadam bija Čehijas Republikā (trīs reizes), Lietuvā, Igaunijā, Latvijā un Ungārijā (divkārs pieaugums). Cenas pieauga arī citās dalībvalstīs, lai gan ievērojami mērenāk.

Vērtējot nomas maksas par lauksaimniecības zemi, EUROSTAT fiksējis, ka tā visaugstākā ir Nīderlandes reģionā Flevolandē, kas ir izteikts dārzena au-

dzēšanas reģions. Šeit nomas maksa par zemi bija divas reizes augstāka (1536 eiro par ha gadā) nekā Nīderlandē vidēji (791 eiro par ha gadā). Zemākās lauksaimniecībā izmantojamās zemes nomas maksas bija Latvijā – vidēji 46 eiro par hektāru gadā. Vēl lētāk zeme nomājama tikai Zviedrijas ziemeļu reģionos *Mellersta Norrland* un *Övre Norrland* – abos 28 eiro par hektāru gadā.

EUROSTAT uzsver, ka gan iegādes, gan nomas cenas visos ES reģionos aramzemei ir ievērojami augstākas nekā cenas par pastāvīgajām zālaugu platībām.

Detalizētāk EUROSTAT dati par zemes cenām: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

EK LAUJ APVIENOTIES “MONSANTO” UN “BAYER”

Eiropas Komisija (EK) ES vārdā ir atļāvusi apvienoties diviem ķīmisko vielu ražotājiem – ASV korporācijai “Monsanto” un Vācijas koncernam “Bayer”.

Lai gan EK paziņojumā teikts, ka kompānijām darījuma veikšana atļauta ar zināmiem nosacījumiem, ekspertu vērtējumā šāda iebilde drīzāk ir taktisks sabiedrisko attiecību gājieni, jo daudzas nevalstiskās organizācijas un arī politiķi asi protestē pret “Monsanto”, kura ir bēdīgi slavena ar savu ģenētiski modificēto produkciju, un viena no Eiropas lielākajiem medikamentu ražotājiem saplūšanu. EK svarīgākais noteikums attiecas uz darījuma “monopolistisko dabu”: “Bayer” ir jāpārdod konkurējošajam uzņēmumam BASF vairākas struktūrvienības par 6 miljardiem eiro, kam “Bayer” ir piekritusi.

Līdz ar to “Bayer” pārdos meitasuzņēmumus, kas nodarbojas ar ciparu tehnoloģiju ieviešanu lauksaimniecībā, kā arī sēklu un pesticīdu ražošanu.

“Monsanto” un “Bayer” par apvienošanās vienojās 2016. gadā, darījuma kopējā summa tiek vērtēta 66 miljardu dolāru apmērā. “Monsanto” ir viens no pasaules līderiem ģenētiski modificētu lauksaimniecības kultūru sēklu (sojas, kukurūzas, kokvilnas u. c.), kā arī glifosfātu herbicīdu (pazīstamākais – “Roundup”) ražošanā. Savukārt “Bayer” ir viena no pasaulē lielākajām farmācijas kompānijām, kura arī nodarbojas ar lauksaimniecībai paredzētu indīgu ķīmikāliju ražošanu un ģenētiskām izstrādņēm.

Eiropas Komisija saskaņā ar ES Apvienošanās regulu ir apstiprinājusi “Monsanto” iegādi no “Bayer” puses. Apvienošanās ir atkarīga no plašas tie-

sību aizsardzības tiesību aktu kopuma nodošanas, kurā risinātas pušu pārklāšanās sēklās, pesticīdos un digitālajā lauksaimniecībā.

Komisāre Margrete Vestagere, kura atbildīga par konkurences politiku, norāda: “Mēs esam pārliecinājušies, ka globālo spēlētāju skaits, kas aktīvi konkurē attiecīgajā tirgus segmentā, paliek nemainīgs. Tas ir svarīgi, jo konkurence ir nepieciešama, lai nodrošinātu lauksaimniekiem dažādu sēklu šķirņu un pesticīdu izvēli par pieņemamām cenām. Mums ir vajadzīga konkurence, lai mudinātu uzņēmumus ieviest jauninājumus digitālajā lauksaimniecībā un turpinātu izstrādāt jaunus produktus, kas atbilst augstiem regulatīvajiem standartiem Eiropā, lai tie būtu labvēlīgi visiem eiropiešiem un videi.”

Ziņas sagatavoja **Iveta Tomsons**,
LLKC Apgāda vadītāja

Terminš, kura laikā var iesniegt pieteikumu,
iesniegumu vai atskaiti.

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

PUTNKOPIĒBA

KOKNESES NOVADA "RĪTA PUTNOS" AUDZĒ PAIPALAS

SIA "Rīta putni" atrodas skaistā vietā Kokneses pagastā netālu no Daugavas. Saimnieks Bruno Cīrulis vēlmīgi darboties lauksaimniecības nozarē veiksmīgi sabalansējis ar iespējām saimniekot nelielajā zemes platībā un savām zināšanām.

Trīs gadu laikā izvirzītie mērķi ir sasniegti, un radušies jauni, kas tiek īstenoti. Tas ir kārtējais pierādījums, ka, ja cilvēks dara to, ko uzskata par sabiedrībai derīgu un vienlaikus domā racionāli, var padarīt daudz.

Bruno Cīrulis 2014. gadā vēlējās uzsākt uzņēmējdarbību lauksaimniecības nozarē. Tika apdomātas vairākas idejas. Putnkopība izrādījās vistuvākā un saprotamākā. Tika daudz izziņots un pētīts, – gan audzēšana, gan realizācijas iespējas. Ceļā tīrījās atsaucīgi cilvēki, kuri dalījās ar savu pieredzi putnkopībā. Rezultātā tika pieņemts lēmums un pašu spēkiem uzcelta neliela paipalu ferma. Tā kā saimniecībai ir vien 0,5 ha zemes, tad izvēle ir ļoti atbilstoša, un 2015. gada janvārī tika reģistrēts uzņēmums SIA "Rīta putni".

Bruno ir apguvis "Lauksaimniecības pamatus" LLKC organizētajosursos. Saimnieka pamatizglītība ir dizainers, un iepriekš viņš strādājis mārketinga komunikāciju jomā. Arī šī profesija ir noderīga, iekārtojot saimniecību, veidojot iepakojumu un reklamējot savas fermas produkciju.

Vērtēts izmaksu samērīgums

Telpas plānojot, viss tika rūpīgi izsvērts un domāts par izmaksu samērīgumu ar ieguldījumiem. Piemēram, kūtsmēsļu kompostētājs iegādāts tieši tāds, kāds nepieciešams konkrētam fermas izmēram. Akcentēta darbaspēka resursu ekonomija – telpās ir vienlaidu grīda. Putnu barošana un dzirdināšana, olu savākšana, telpu apgaismošana, ventilācija un novietņu kopšana, cik iespējams, tiek vienkāršota un automatizēta.

Bruno vēlējās audzēt un realizēt bioloģiski audzētu paipalu visticamākās olas, taču likumdošanas nianse par būru izmēriem nesakrīt ar paipalu audzēšanas ekonomisko aspektu un vietējā patērētāja pirktpēju, lai gan atšķirībā no parastām dējējvistām bioloģiskajā lauksaimniecībā paipalas ir atļauts turēt sprostos. Paipalas esot bara putni, un tās labprāt dzīvojot baros. Pareizs

SIA "Rīta putni" saimnieks Bruno Cīrulis

apgaismojums, siltums, laba gaisa apmaiņa fermā, augstvērtīga barība un tīrs ūdens nodrošina paipalu ganāmpulkā optimālu dējību. Saimnieks apskatījis un izpētījis bioloģiskās sertifikācijas procesu, taču pašlaik nav to uzsācis, jo: "Baroju putniņus pēc bioloģiskiem principiem, tomēr, izpildot prasības par putnu skaitu sprostā, vienas oliņas pašizmaksa krietni pieaugtu. Pāris reižu nedēļā putnu ēdienkartē iekļauj arī uz vietas izdiedzētus kviešu graudus. Tie sabērti uz lielām metāla paplātēm, kas, sakārtotas plauktos, līdzinās koši zaļai velēnai. Ūdeni iegūst no līdzās izveidotā dziļurbuma, un tikai pēc atdzelžošanas tas nonāk putnu dzirdnēs. Putni ir jutīgi pret apkārtējās vides temperatūras svārstībām, tāpēc kūti nemainīgi jāuztur plus 18–20 grādu temperatūrā, kā arī jānodrošina laba gaisa apmaiņa.

Vistiņas saimniecībā inkubē paši. Kad bijām ieradušies saimniecībā, darbinieces ņēma no inkubatora ārā tikko izšķīlušos cālēnus. Olu inkubēšanai gan saimniecība iepērk no citas saimniecības ekonomisku apsvērumu dēļ, jo saimnieks uzskata, ka visām

fermā izdētajām, kvalitatīvajām oliņām jānonāk veikalu plauktos.

Ieguldītais sākuma darbs pirmajā gadā ļāva startēt projektā "Atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai, attīstot mazās lauku saimniecības" ar projektu "Paipalu olu pārstrādes ražotne", kur papildus paipalu audzēšanai un olu iegūšanai tika izveidotas pārstrādes telpas. Saimnieks eksperimentē ar vārītām lobītām olām, tās gatavojot dažādās mērcēs un marinādēs. Vieni no labākajiem testētajiem jaunajiem produktiem ir Kalnciema ielas tirdziņa apmeklētāji Rīgā, kur tiek iegūta tieša un atgriezeniska saite ar pircēju. Tiek gaidīti dokumenti ar atļauju veikaliem realizēt ne tikai svaigās olas, bet arī pārstrādātās.

Paipalu skaits sasniedz septiņus tūkstošus

Pamazām arī paplašinājās realizācijas apjomi, un trīs gadu laikā paipalu skaits ir sasniedzis 7000, kas ir maksimālā fermas ietilpība. Visas 7000, protams, nedēļ, jo to skaitā ir gailīši un notiek paaudzju maiņa, kamēr no inkubēta cālīša izaug dējēja paipala. ▶ 16. lpp.

Foto: no Bruno Cīrula personīgā arhīva

BRUNO CĪRUĻA padomi par paipalu olām

- Paipalu olas un arī paipalu gaļa ir augstvērtīgs diētisks produkts, ko cilvēki novērtējuši jau senatnē. Paipalu olas labvēlīgi iedarbojas uz slimu cilvēku organismu, tās ieteicams iekļaut arī bērnu ēdienkartē. Turklāt bērni labprāt ēd paipalu olas, – viņiem patīk olu neparastās, krāsainās čaumalas un miniatūrais izmērs. Olas ir gardas un sārtīgas un, kas ir īpaši svarīgi, nekad neizraisa alerģiju (diatēzi) pat tiem cilvēkiem, kuriem tā rodas, lietojot vistu olas. Mazo fazānu dzimtas putnu dētās olas sver tikai 10–12 gramus. Taču to uzturvērtība divas reizes pārsniedz vistas olā esošās vērtīgās vielas un vitamīnus.
- Olas leduskapja režīmā var glabāt līdz pat 2 mēnešiem, bet labākām produkta garšas īpašībām tās ir ieteicams uzglabāt istabas temperatūrā, tad gan izlietošanas termiņš ir līdz vienam mēnesim.
- Visveselīgāk paipalu olas ir lietot jēlā veidā, pusstundu pirms ēšanas. Tā dara arī pats saimnieks, katru rītu izdzerot līdz pat sešām svaigām oliņām.
- Pirms olu vārīšanas olas 10-20 minūtes patur siltā ūdenī un viegli apmaiša, lai olas dzeltenums nostājas olas vidū. Tikmēr uzkaršē ūdeni, kurā vārīs olas. Vāra 3 minūtes. Pēc vārīšanas liek aukstā tekošā ūdenī, sasiņā čaumalu un paripina starp rokām vai pret galdu. Pēc čaumalas sasišanas, oliņu vēlreiz ievieto ūdenī, lai tas nokļūst zem sasistās čaumalas, tad to vieglāk nolobīt. Sāk lobīt no oliņas resnākā gala, kur gaisa burbulis zem čaumalas. Ja vēl kāda ola nelobās, tad ieliek vēlreiz aukstā ūdenī. Bruno saimniecībā to visu dara ar speciālu iekārtu palīdzību.
- Krāsojot olas Lieldienām, lai priecētu cilvēku acis tirdziņos, viena no metodēm ir jēlas olas paturēt nevārot eco pārtikas krāsā 10 minūtes. Olas iegūst interesantas nokrāsas, vienlaicīgi saglabājot paipalu oliņai raksturīgos raibumus.

Foto: Ineta Sproģe

No inkubatora tikko izņemti cāliši

◀ 15. lpp.

Saimniecībā strādā divi darbinieki un pats saimnieks. Saimniecībā izmanto arī Eiropas Sociālā fonda projektu "Subsīdētās darba vietas bezdarbniekiem".

Pieaugot paipalu skaitam un līdz ar to arī kūsmēsliu apjomam, saimnieks meklēja risinājumu to izmantošanai. Tika startēts Aizkraukles partnerībā LEADER programmas aktivitātē "Vieģējas ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas" ar projektu "Rotējošā kompostētāja iegāde". Iekārta jau nopirkta 2017. gada nogalē un darbojas. Tā tika pasūtīta Latvijā, uzņēmumā SIA "S2". Iekārtas prototipu Bruno noskatījies internetā. Šādas ierīces veiksmīgi tiek pielietotas Ziemeļamerikā, kur ir līdzīgi laika apstākļi. Gatavā produkta – komposta receptūra vēl ir eksperimentēšanas stadijā. Rotējošā iekārta sagatavo masu līdz noteiktai stadijai, un tad tā tiek nogatavināta un fasēta. Kā papildviela tiek izmantotas lapu koku skaidas, kā arī kūdra. Kūsmēsliu izejvielu uzglabāšanai un fasēšanai ir uzcelta speciāla ēka. Tuvākajos plānos ietilpst nelielas kautuves nodošana eks-

pluatācijā, jo pieprasījums pēc kvalitatīvas paipalu gaļas Latvijā pastāv.

Izrunājoties ar saimnieku, ir prieks, ka ar savu prātu un strādīgumu, bez bankā ņemtiem kredītiem, izmantojot projektu naudas, draugu palīdzību un paša iespējas, var izveidot sekmīgu uzņēmumu.

Pirms Lieldienām lielie veikali jau laikus bija veikuši pasūtījumus ar palielinātiem apjomiem. Paipalu olas saimniecība realizē "Stockmann" un "Sky" veikalos, vairākos interneta veikalos un Kalnciema tirdziņā, kā arī reizi nedēļā tiek veiktas piegādes privātiem pasūtītājiem.

P. S. Man kā lauksaimniecības konsultantei patīk sadarboties ar tādiem uzņēmējiem kā SIA "Rīta putni" saimnieku Bruno Cīruli. Šādi uzņēmēji sākumā nāk un uzdod daudz jautājumu, par visu interesējas, lūdz palīdzību, līdz saimnieks pats kļūst zinošs un zinošāks par konsultantu savā nozarē. Tāds ir arī Bruno, kurš, spējot uzņemties atbildību par iesāktu un nopietni strādājot, pats ar saviem spēkiem ir radījis sev un saviem darbiniekiem stabilu uzņēmējdarbību. ■

Ineta Sproģe, Kokneses novada lauku attīstības konsultante

Lauku Lapa

Izdots SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" Apgādā

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads, LV-3018
Tālrunis: 63050220

Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
"Lauku Lapas" redaktore Dace Millere

Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespiests "UnitedPress Tipogrāfija"

"Lauku Lapa" var abonēt Latvijas Pastā, abonēšanas indekss 1163.
Citējot un/vai pārpublicējot izdevuma "Lauku Lapa" rakstus, atsauce obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.